

VATTENMYNDIGHETEN NORRA ÖSTERSJÖN

Sammanträde med vattendelegationen för Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt

Datum:

27 aug 2020

Plats:

Skype

Närvarande:

Ledamöter:

Minoo Akhtarzand, ordförande (Landshövding)

Lennart Gladh

Lena Tilly

Stefan Löfgren

Göran Åström

Peder Eriksson

Cathrin Bergenstråhle

Anne-Li Fiskesjö

Klas Lundbergh (del av mötet)

Ellinor Rindevall (del av mötet)

Annika Israelsson (del av mötet)

Förhindrade

Petter Ström

Övriga:

Anna Linusson, Vattenmyndighetens kansli

Jenny Caruso (sekreterare), Vattenmyndighetens kansli

Malin Willför, Vattenmyndighetens kansli

Martin Erlandsson Lampa, Vattenmyndighetens kansli

Hannes Löfgren, Vattenmyndighetens kansli

Malin Pettersson, Vattenmyndighetens kansli

Teresia Wällstedt, Vattenmyndighetens kansli

Nazanin Mahmoudi, Vattenmyndighetens kansli

Stina Adielsson, Sveriges geologiska undersökning

Herman Carr, Länsstyrelsen i Stockholms län

Daniel Isaksson, Vattenmyndigheten Västerhavet

1. Ordförande öppnar mötet

Ordförande hälsade alla välkomna och förklarade mötet öppnat.

2. Justerare utses

Lena Tilly utsågs att jämte ordföranden justera protokollet.

3. Godkännande av dagordningen

Dagordningen fastställdes med tillägg av information om aktuell forskning om PFAS under övriga frågor.

4. Protokoll från föregående möte

Det konstaterades att det fanns en uppföljningspunkt från mötet den 17 juni: "Tydliggöra på kommande möte hur processen för att ta fram lokalt riktvärde för grundvattenförekomst ser ut." Denna fråga finns med som punkt 8 på dagens möte.

Protokollet från föregående möte godkändes och lades till handlingarna.

5. Delegationernas synpunkter

Ordförande inledde med att tacka ledamöterna för de synpunkter som hade lämnats in skriftligen på det utskickade samrådsmaterialet.

Ledamöterna fick sedan möjlighet att framföra sina viktigaste synpunkter. Generellt ansåg delegationen att det är ett bra material som har tagits fram och att förbättringar har gjorts sedan föregående förvaltningscykel. Konstaterades dock att materialet är väldigt omfattande och att det kan vara svårt att få grepp om det viktigaste.

Anna Linusson redovisade övergripande hur vattenmyndigheterna nu arbetar för att ta hand om synpunkterna, se bild 2–4, bilaga 1. Hon betonade att det är bättre att ta med sådana sakområden som kan upplevas osäkra, med möjlighet att ta bort dem till slutversionen, då det kan vara komplicerat att senare lyfta in nya saker till slutversionerna.

Därefter följde en redovisning och diskussion utifrån sakområdena: åtgärdsprogram, samhällsekonomisk konsekvensanalys, miljökvalitetsnormer och förvaltningsplan.

Åtgärdsprogram

Teresia Wällstedt och Martin Erlandsson gick övergripande igenom vilka synpunkter som kommit in rörande utkastet till Åtgärdsprogram, och hur vattenmyndigheterna planerar att hantera dem, se bilaga 2.

Datum

2020-08-27

Därefter fördes en diskussion i delegationen om utkastet och de ändringsförslag som framförts.

Sammanfattning av diskussionerna framgår nedan:

Flera delegater har haft synpunkter på Åtgärd 1 (*Alla myndigheter och kommuner som omfattas av detta åtgärdsprogram ska, inom sina respektive ansvarsområden, identifiera de specifika och praktiska åtgärder som behövs för att miljökvälighetsnormerna för vatten i enskilda vattenförekomster ska kunna följas.*). Bland annat har framförts synpunkter om att detta blir dubbelreglering, eftersom detta ansvar redan framgår i MB. Kanslierna anser att denna åtgärd bör finnas kvar. Vi bedömer att detta är ett förtydligande och att det underlättar vår återrapportering. Det är flera av åtgärderna i ÅP som är så kallade grundläggande åtgärder, dvs. de regleras redan av befintlig lagstiftning. Vattenmyndigheterna har tagit fram ett förslag på ny formulering, se bild 7 i bilaga 2.

Åtgärder kopplade till lantbruket. Det lyftes fram att de lantbruksrelaterade åtgärderna i ÅP i huvudsak omfattar åtgärder som kan finansieras inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitik (GJP). Det framfördes att tillsyn borde lyftas som ett viktigt verktyg i ÅP, även på lantbrukssidan. Martin Erlandsson Lampa förklarade att tillsyn finns med även för lantbruket. Men vattenmyndigheterna har också förhållit sig till den förra regeringsprövningen av förslaget till ÅP. Där angavs att åtgärder riktade till lantbruket ska rymmas inom ramen för GJP. Vattenmyndigheterna har fått signaler från Jordbruksverket och inspektörer på kommunerna att tillsyn är svårt när det gäller lantbruket. Ofta går det inte att koppla enskilda verksamhetsutövare till ett utsläpp, eftersom det handlar om diffust läckage. Jordbruksverket har tagit fram vägledning för tillsynsarbetet inom projektet "Tillsyn i fält". Denna borde kanske spridas mer.

Naturvårdsverkets åtgärd 6 om markavvattning. I utskicket till delegationen var denna åtgärd i utkastform. En ny formulering har tagits fram: *Naturvårdsverket ska utreda positiva och negativa incitament som leder till att dikesunderhåll som utförs som rensning görs med minsta möjliga miljöpåverkan och bästa möjliga teknik. I ett sådant förslag kan det utredas vilka styrmedel positiva eller negativa som kan ge bäst effekt eller vilken kombination som är mest effektiv, eller om det saknas något för komma vidare i miljöarbetet med MKN vatten.*

Stefan Löfgren påpekade att markavvattning både berör jord- och skogsbruk, och att detta behöver vägas in i åtgärden. Han framförde också att formuleringen "positiva och negativa incitament" borde tas bort. Positiva och negativa för vem?

Kansliet tog med sig de förslag till förtydliganden som framfördes. Det är viktigt att ha med sig att åtgärdsformuleringarna för de flesta åtgärderna har tagits fram i dialog med respektive myndighet. Vattenmyndigheterna är inte föreskrivande myndighet, vilket vi behöver ta hänsyn till i formuleringarna. Notera också att klargörande beskrivningar finns under rubriken "genomförande", allt information finns inte i åtgärdstexten. En annan viktig aspekt är att

Datum

2020-08-27

vattenmyndigheterna endast kan föreslå åtgärder riktade mot sådana problem/sådan påverkan som har identifierats i arbetet med att kartlägga vattenförekomsterna.

Åtgärden riktad till Regionerna (Skåne och Stockholm). Det var Södra Östersjöns vattendistrikt som tog initiativet till åtgärden och påbörjade en dialog i sitt distrikt. Den har inte hunnit förankras i Norra Östersjön ännu.

Åtgärden riktad till Kammarkollegiet. Delegater har påpekat att denna åtgärd behöver stämmas av mot arbetet med NAP. Vattenmyndigheterna arbetar vidare med åtgärden för att den ska synka dels med NAP och dels med länsstyrelsernas arbete inom området. Vattenmyndigheterna har haft en tät dialog med Kammarkollegiet och de ville initialt gärna ha denna åtgärd.

Vattendelegationen ställde sig bakom de förslag på vidare hantering av åtgärdsförslagen som presenterades på mötet.

Samhällsekonomisk konsekvensanalys

Malin Willför redovisade de synpunkter som kommit in på den ekonomiska konsekvensanalysen, som är en del av åtgärdsprogrammet, se bilaga 3. De flesta synpunkterna handlar om att det är svårt att lämna synpunkter eftersom stora delar av materialet fortfarande saknas. Vattenmyndigheternas gemensamma arbetsgrupp jobbar vidare för att komplettera materialet inför samråd. Planen är att konkretisera analysen med olika exempel.

Det framfördes även att arbetet med ekonomidelen av åtgärdsprogrammet borde prioriteras upp.

Delåtgärdsplan för vattenbrist

Anna Linusson informerade om att Södra Östersjöns vattendistrikt har börjat ta fram en delåtgärdsplan för vattenbrist för sitt distrikt. Eftersom även Norra Östersjön har problem med vattenbrist, vilket har framförts flera gånger av delegationen, föreslår kansliet att vi också tar fram en sådan plan för samråd. Vi kan utgå från Södra Östersjöns version och göra kompletteringar. Planen kommer inte att kunna göras lika genomarbetad som resten av samrådsmaterialet men det finns tid att komplettera senare. Hur ställer sig delegationen till detta? Kan kansliet arbeta vidare enligt det förslaget, för slutligt avgörande på oktobermötet?

Vattendelegationen instämde i att vattenbristfrågan behöver adresseras och ställde sig bakom presenterat förslag.

Kansliet skickar Södra Östersjöns version av delåtgärdsplan till delegationen för eventuella synpunkter.

Miljö kvalitetsnormer

Hannes Löfgren redovisade de synpunkter som kommit in rörande kapitel 7 i förvaltningsplanen, där principerna för fastställande av miljö kvalitetsnormer beskrivs.

Efter genomgång av synpunkterna har vattenmyndigheternas MKN-grupp ringat in några principfrågor som vattendelegationerna behöver ta ställning till.

Mindre stränga krav och samhällsviktig verksamhet

Ett par ledamöter ställde frågor om möjligheten att tillämpa mindre stränga krav för vattenförekomster som berörs av IED-anläggningar (IED=industriutsläppsdirektivet). De ansåg att det är otydligt hur vattenmyndigheterna hanterar detta. MKN-gruppen har tagit fram nytt förslag på formulering för att tydliggöra hanteringen (se bild 4 i bilaga 4). Vattenmyndighetens kansli förklarade att utgångspunkten är att verksamheter som redan tillämpar bästa möjliga teknik inte ska behöva göra fler åtgärder. Däremot kan det finnas andra verksamheter runt samma vattenförekomst som inte gör sitt beting i dagsläget. Vid normsättningen tillämpas tidsfrist till 2027. När alla åtgärder är genomförda kan det bli aktuellt med mindre stränga krav.

Hänsyn till bakgrundshalter

Synpunkter har också kommit in angående tillämpning av undantag för ämnen med naturligt höga bakgrundshalter. Vattenmyndigheterna har tagit fram förslag till ny formulering för att beskriva hanteringen av dessa ämnen, se bild 10 i bilaga 4.

Vattenmyndigheterna i Bottenhavet och Norra Östersjön har tidigare lämnat skrivelse till HaV angående hanteringen av dessa ämnen. MKN-gruppen föreslår att vi inte hänvisar till denna skrivelse i förvaltningsplanen. Planen ska gälla i sex år och formuleringar kopplat till skrivelsen blir snabbt inaktuella.

Vattendelegationen ställde sig bakom de förslag till hantering som vattenmyndigheten presenterat enligt bild 4 och 10 i bilaga 4.

Förvaltningsplan

Jenny Caruso meddelade att de synpunkter som lämnats på förvaltningsplanen (utöver kapitlet om MKN) handlade om förtydliganden och kompletteringar av beskrivande texter. Där fanns inga större principfrågor som behövde redas ut.

6. Process och tidplan fram till samrådet

Jenny Caruso gick igenom hur tidplanen ser ut fram till samrådets start, se bild 2 i bilaga 5.

7. Principer för vattenförekomstindelning inför nästa förvaltningscykel

Malin Pettersson informerade om det pågående arbetet med att revidera indelningen av vattenförekomster. Revidering görs normalt inför varje ny förvaltningscykel. Vattenmyndigheterna har dessutom fått ett regeringsuppdrag att utreda behovet av ändringar av indelningen i ytvattenförekomster (se bild 7 i bilaga 6).

Datum

2020-08-27

Vattendelegationen informeras på detta möte om vilka principer vattenmyndigheternas kanslier föreslår ska tillämpas vid revideringen. Ärendet tas upp för godkännande på mötet i oktober.

Kriterierna för avgränsning av ytvattenförekomster ändrades vid HaV:s uppdatering av föreskrifterna HVMFS 2017:20. Enligt föreskrifterna ska principer för avgränsning av ytvattenförekomster vara likartade inom ett vattendistrikt. I regeringsuppdraget anges också att vattenmyndigheterna ska säkerställa att det inte finns några omotiverade skillnader i principer mellan olika vattendistrikt.

Även om föreskrifterna anger de grundläggande principerna för avgränsningen, finns utrymme för tolkning. För att få enhetliga kriterier har vattenmyndigheterna tagit fram förslag på principer att använda inför kommande förvaltningscykel. Malin Pettersson gick igenom dessa (se bild 12–16 i bilaga 6) och redovisade vilka konsekvenser tillämpningen kommer att få (bild 18–19 i bilaga 6).

Vattendelegationen hade inga synpunkter på förslagen. Beslutades att kansliet skickar ut underlaget (i form av redovisad ppt) till delegationen efter mötet och att ledamöterna återkommer snarast om de har synpunkter.

8. Lokalt riktvärde för PFAS i Tullingeåsen. Förtydligande och återkoppling till ärende på föregående möte

På vattendelegationens möte den 17 juni föredrog Malin Pettersson ett informationsärende om fastställande av lokalt riktvärde för PFAS i Tullingeåsen. Det uppstod frågor om processen för att fastställa riktvärde och hur den förhåller sig till fastställande av miljö kvalitetsnormer. Därför fick kansliet i uppdrag att återkomma med mer information.

Stina Adielsson från Sveriges geologiska undersökning (SGU) inledde med att informera om principerna för att fastställa ett riktvärde och varför det behöver göras (se bild 3–9 i bilaga 7).

Malin Pettersson redovisade hur Vattenmyndigheten har tagit fram förslaget till riktvärde för Tullingeåsen i enlighet med SGU:s föreskrift (se bild 10–12 i bilaga 7).

Hannes Löfgren gick därefter igenom de generella principerna för normsättningen: när och hur undantag kan tillämpas (se bild 13–17 i bilaga 7). Kraven för att tillämpa mindre stränga krav är inte uppfyllda i dagsläget, bland annat för att möjliga åtgärder inte är färdigutredda (se bild 16 i bilaga 7). Istället kommer tidsfrist 2027 att tillämpas för PFAS (summa 11) i den aktuella grundvattenförekomsten.

Därefter fördes en diskussion i delegationen. Stefan Löfgren framförde att ett så lågt riktvärde inte känns rimligt. Det är dyrt och komplicerat att rena så stora volymer vatten. Borde åsen istället delas in i fler vattenförekomster, med olika riktvärden för olika delar? Herman Carr, Länsstyrelsen Stockholm, förklarade att halterna av PFAS är olika i olika delar av

vattenförekomsten. I stora delar är halterna låga. Det är bara i en liten del av åsen närheten av den gamla flygflotttiljen som åtgärder kommer att vara aktuella. Det finns flera förslag på åtgärder, bl.a. att gräva bort förorenade jordmassor. Det är möjligt att dela in åsen i flera förekomster men det får ingen betydelse i praktiken.

Vattenmyndigheten följer den lagstiftning som finns när det gäller att fastställa lokala riktvärden och MKN. I dagsläget finns det enligt kansliets bedömning inte tillräckligt underlag för att tillämpa mindre stränga krav. Flera delegater ställde sig bakom denna bedömning.

Det konstaterades att vattendelegationen behöver få information om konkreta exempel på vilka kriterier som finns och hur bedömningarna görs.

9. Aktuella frågor

Anna Linusson informerade om att Regeringen i slutet av juni beslutade om den nationella planen för omprövning av vattenkraft (NAP).

Daniel Isaksson från Vattenmyndigheten Västerhavet berättade kort vad detta innebär för vattenmyndigheternas arbete (se presentation i bilaga 8).

Sammanfattning:

- Beslutet poängterar värdet av vattenkraften för Sveriges elsystem.
- Miljö kvalitetsnormerna är viktiga underlag för prövningen.

Viktiga frågor för det framtida arbetet:

- Hur ska vattenmyndigheterna tillämpa undantag utifrån riktvärdet på 1,5 TWh och åtgärder inom Natura 2000-områden?
- Hur kommer vägledande material från HaV att se ut?

10. Kommande möten

- 14 oktober. Beslut om samråd m. m.
- 8–9 december Nationellt vattendelegationsmöte, Luleå.

11. Övriga frågor

Stefan Löfgren informerade om en kommande avhandling, rörande metoder för att rena dricksvatten från PFAS. Avhandlingen försvaras den 9 oktober.

Göran Åström informerade om att han planerar att gå i pension efter årsskiftet. Rekrytering av efterträdare har påbörjats.

Datum

2020-08-27

12. Mötet avslutas

Ordförande tackade deltagarna och kansliet för engagemanget och förklarade därefter mötet avslutat.

Justeras:

Minoo Akhtarzand (ordf.)

Lena Tilly

Vid protokollet: Jenny Caruso

Bilagor:

Powerpointpresentationer från mötet samlade i bilaga 1–8.